

NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne

Mattias Larsson, Verksamhetschef
Telefon 0705-81 73 00
mattias@natverket.org

KULTURDEPARTEMENTET

Diarienummer Ku2016/00504/D
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar. Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13)

Palett för ett stärkt civilsamhälle tar utgångspunkt i hur förutsättningarna för att bygga ett långsiktigt hållbart samhälle kan främjas och stärkas. Utredningens förslag ligger i många avseenden i linje med den strukturella samverkan som finns etablerad mellan idéburen och offentlig sektor i Skåne. I den samverkan klargörs vikten av den demokratiska värdegrund som präglar den idéburna sektorn samt dess roll som opinionsbildare.

NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne vill framhålla några rekommendationer i utredningen som vi ser som särskilt angelägna:

Medskapande samhällsaktörer

Utgångspunkten är att idéburna organisationer vill vara en aktiv part i samhället, särskilt i frågor som rör samhällsutmaningar. Under rätt förutsättningar kan idéburna organisationer vara centrala medaktörer i att lösa dessa utmaningar.

Demokrati och social sammanhållning

Idéburna organisationer bygger på demokratiska värderingar och strukturer. Engagemang i idéburna verksamheter är ett aktivt sätt att lära sig och att utöva demokrati. Vidare byggs social sammanhållning och tillit, som är grunden för ett fungerande samhälle. Ett starkt organisationsbidrag säkrar idéburna organisationers demokrati- och röstbäroll.

Jämlikhet

Att söka kunskap kring hur idéburen sektor kan bidra till ökad jämlikhet är angeläget. NÄTVERKET stödjer därför förslaget om ett uppdrag till MUCF att utreda hinder för underrepresenterade grupper att engagera sig i idéburna organisationer. NÄTVERKET stödjer vidare förslaget om en statlig delegation som etablerar långsiktiga plattformar för civilsamhällets organisering i underrepresenterade områden.

Överenskommelser och partnerskap

Att på policynivå klargöra former och principer för samverkan mellan offentlig och idéburen sektor, skapar långsiktighet och strukturer för idéburna aktörer att tillsammans med andra sektorer möta samhällsutmaningar. Genom överenskommelser och partnerskap blir idéburna organisationer mer självklara samverkansaktörer. Det ökar mångfalden, stärker demokratin och ger mandat och medbestämmande.

Offentlig upphandling

Införandet av de nya EU-direktiven om offentlig upphandling i svensk lagstiftning kommer att ge förutsättningar för idéburna aktörer att i större utsträckning än idag fungera som utförare och leverantörer. Redan idag skulle offentliga aktörer kunna nyttja möjligheten till direktupphandling i större utsträckning för att kontraktera idéburna organisationer och sociala företag. Tröskelvärdet för direktupphandling är drygt 530 000 kr. Kommunernas upphandlingar inom det sociala området överstiger sällan detta belopp. Samtidigt behöver former hittas för att även möjliggöra upphandling av större insatser från idéburna organisationer. Att höja tröskelvärdet för direktupphandling i Sverige till ca 6,9 miljoner kronor (750 000 €) för sociala tjänster – som EU redan idag tillåter – skulle kunna ge allmännyttiga idéburna organisationer förutsättningar att verka mer långsiktigt för samhällets bästa.

Meriterande engagemang

NÄTVERKET ser positivt på att värdera engagemang i idéburna organisationer och kunskap om det civila samhället som meriterande vid rekrytering av myndighetschefer.

Redovisning av kontakter

Förslaget att myndigheter i sina årsredovisningar ska beskriva vilka kontakter de haft med idéburen sektor skulle bidra till transparens och synliggörandet av den tvärsektoriella samverkan.

Frivillig organisering av idéburen sektor

NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne är en regional intresseförening för idéburna organisationer i Skåne. Det som förenar våra medlemmar är viljan att påverka och vara en del av samhällsutvecklingen. Föreningen bildades 2006 med målsättningen att bli en starkare röst och en tydligare part för den idéburna rörelsen i Skåne gentemot offentlig sektor. Inför bildandet av NÄTVERKET gjordes en kartläggning av det idéburna engagemanget i Skåne, i syfte att få mer kunskap om den idéburna sektorns omfattning. Kartläggningen visar att det i Skåne finns omkring 21 000 icke vinstdrivande föreningar, stiftelser, samfund och kooperativ, varav cirka 5 000 organisationer har anställd personal i en omfattning på minst 10 000 heltidstjänster. Det ideella engagemanget i Skåne uppskattas till minst 90 miljoner timmar årligen.

Den idéburna sektorns 21 000 mötesplatser ger förutsättningar för människors kreativitet att blomstra och utvecklas. Forskning från Malmö Högskola visar att ett idéburet engagemang minskar riskerna för arbetslöshet. Flera av "Palettens" rekommendationer kommer – om de genomförs – vara en viktig del i arbetet för ökad jämlikhet i hälsa. Det är därför angeläget att den nationella kommissionen för jämlik hälsa tar del av utredningen.

Överenskommelser för samverkan

NÄTVERKET ser mycket positivt på att fler tvärsektoriella dialoger och överenskommelseprocesser är igång i hela landet idag. Sveriges första regionala överenskommelse finns sedan 2010 i *Överenskommelsen Skåne* som är en formell och strukturell samverkan mellan Region Skåne och idéburen sektor i Skåne. Överenskommelsen är en gemensam viljeyttring om samverkan mellan jämlika parter och där den idéburna sektorns engagemang och oberoende röst värnas.

NÄTVERKET har allt sedan framtagandet av *Överenskommelsen Skåne* varit en betydelsefull part i egenskap av intresseorganisation för den idéburen sektorn i Skåne. I enlighet med utredningens rekommendationer ser vi det som angeläget att fler regionala myndigheter och aktörer ansluter sig överenskommelsen. Ett positivt steg i den riktningen är att Länsstyrelsen Skåne under våren blivit en formell part i vår regionala överenskommelse.

Eftersom de flesta idéburna organisationer verkar på lokal nivå, är en viktig del i vårt arbete att uppmuntra och att vara ett regionalt stöd i tvärsektoriella dialogprocesser på kommunal nivå.

Partnerskap för idéburen och offentlig samverkan

Med en överenskommelse som grund ökar förutsättningarna för att få till stånd Idéburna Offentliga Partnerskap (IOP) för samverkan. För att underlätta den här typen av partnerskap behövs en kunskapsuppbyggnad, inte minst avseende de juridiska frågorna. Här kan ett uppdrag till myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, utgöra en viktig funktion. Även formerna för att ingå partnerskap med statliga företrädare och myndigheter behöver struktureras.

I Skåne finns även en formaliserad samverkan mellan Idéburen sektor och Länsstyrelsen inom *Partnerskap Skåne*, där goda metoder för tvärsektoriell samverkan gällande etablering av nyanlända utvecklats. Denna process har skett i nära samverkan med – och med kunskap från *Överenskommelsen Skåne*. Vi ser att Civilsamhällesutredningens rekommendationer på samma sätt kan ge näring och kunskap till de processerna där Länsstyrelserna nu har i uppdrag att utveckla och fördjupa samverkan med idéburen sektor runt om i landet.

Långsiktighet skapar stärkt engagemang

En utbredd problematik som många idéburna aktörer tampas med idag är de kortsiktiga finansiella förutsättningarna. Idéburen sektor hanteras ofta som en budgetregulator. I händelse av ett överskott, finns förutsättningar för idéburna aktörer att ta del av den offentliga budgeten. Men vid budgetunderskott urholkas stödet till idéburna aktörer. Det skapar osäkra ekonomiska förutsättningar som motverkar ett långsiktigt starkt civilsamhälle. Därmed minskar också såväl förutsättningarna för de viktiga insatser som dessa aktörer utför, såväl som förutsättningarna för människor att engagera sig. Ett starkt organisationsbidrag och basstöd däremot säkrar idéburna organisationers demokrati- och röstbärande.

Mångfald som förutsättning för social sammanhållning

Ofta definieras samhällets utmaningar i utanförskapet. Malmökommissionen fastslår att utmaningen snarare ligger i innanförskapet, dvs. i makt- och verksamhetsstrukturer. En av kommissionens slutsatser är att kittet i ett samhälle utgörs av det ideella engagemanget. Ett aktivt föreningsliv bryter gränser och bidrar till att inkludera olika människor. Det är oberoende av människors formella kunskaper och sociala positioner. Idéburen sektor har därför en viktig roll i att främja ökad jämlikhet. Utredningen visar dock också att det råder ojämlikhet när det gäller representation i idéburna organisationer. Att söka mer kunskap kring hur idéburen sektor kan bidra till ökad jämlikhet är därför angeläget. NÄTVERKET stödjer därför förslaget om ett uppdrag till MUCF att utreda hinder för underrepresenterade grupper att engagera sig inom idéburen sektor. Men det är också viktigt att uppmuntra mer forskning inom detta område. Utredningens förslag om en statlig delegation som i nära samverkan med kommuner och civilsamhällets

organisationer etablerar långsiktiga plattformar för civilsamhällets organisering i underrepresenterade områden ser vi som mycket intressant. Det arbetet behöver dock göras i samverkan med närliggande universitet/högskolor för att få tillstånd följeforskning och forskningscirklar. Slutligen är det viktigt att identifiera former för att redan i detta stadie inkludera berörda målgrupper i arbetet.

Tillit är grunden till demokrati

Den sociala sammanhållningen som krävs för ett fungerande samhälle, bygger i grunden på att människor litar på varandra och på samhällets strukturer. Det demokratiska systemet som format Sverige, har sin grund i frivilligorganisationer som växte fram under slutet av 1800-talet. Sverige vilar därmed i stora delar på idéburen värdegrund som har drivit fram många statliga reformer i syfte att skapa jämlika förutsättningar för hela befolkningen. Vi hoppas nu att slutsatserna och de föreslagna åtgärder i betänkandet blir ett verktyg för att stärka denna värdegrund och för att möjliggöra mer tvärsektoriell samverkan, baserad på gemensamt överenskomna principer.

NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne tackar för att vi har erbjudits möjlighet att lämna synpunkter på utredningen SOU 2016:13, "Palett för ett stärkt civilsamhälle". Utredningen ger, så som titeln antyder, en bred mångfald av förslag till hur civilsamhället kan stärkas. NÄTVERKET delar utredningens analys av nuläge och är positiv till betänkandets palett av förslag till insatser. Vi vill poängtera vikten av att merparten av utredningens rekommendationer nu realiseras och att det fortsatta arbetet med att utveckla förslagen görs i nära samarbete med den idéburna sektorn och därmed i lika medskapande anda som utredningen.

Malmö, 2016-06-27

Daniél Tejera
Ordförande
NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne

Mattias Larsson
Verksamhetschef
NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne